

FG0044 Själständigt arbete i musik 15 hp

Lärarexamen med inriktning musik

2013/14

Institutionen för musik, pedagogik och samhälle

Handledare: Incca Rasmuson

Anna Segerfelt

Spin-Erik och hans vän

- konsten att skriva musik för barn i förskoleålder

Inspelning av det självständiga, konstnärliga arbetet finns dokumenterat i det tryckta exemplaret av denna text på KMH:s bibliotek.

Sammanfattning

Detta arbete handlar om att skriva barnmusik utifrån vissa ramar. Tanken är att sångerna ska vara enkla att ackompanjera och ha melodier som är anpassade för barnrösten, dvs. ligga i ett läge ungefär mellan ettstrukna och tvåstrukna c. Vidare ska dessa sånger sättas samman med faktatexter om barnrösten och illustrationer till både sånger och texter, samt enkla spelinstruktioner och tabulatur och bilda en barnsångbok. I boken ska det också finnas en cd-skiva med, där sångerna finns inspelade, både med och utan sång. Sångerna ska spelas in av ett barn.

Nyckelord: komposition, barnmetodik, barnsånger, röst.

Innehållsförteckning

1 Inledning och bakgrund.....	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Syfte	1
2 Metod	2
2.1 Tidsplan.....	2
2.2 Dokumentation.....	2
2.3 Riskanalys	2
2.4 Annat (ändra till egen titel)	2
3 Resultat.....	3
4 Diskussion	4
Referenser.....	5
Bilaga 1	6

1 Inledning och bakgrund

Detta arbete handlar om barn och sång. Jag har skrivit barnmusik, med tonarter anpassade för barnrösten och texter som ska väcka tankar hos barnen och inspirera dem till att fundera över väsentliga frågor som rör deras vardag och verklighet.

1.1 Bakgrund

Då jag arbetade på förskola under åren efter gymnasiet väcktes mitt intresse för barn och musik. Jag tog del av musikverksamheten som bedrevs och lärde mig många sånger och ramsor. Här upptäckte jag svårigheten med att vuxna otränade röster sjunger med barn som har kortare stämband och ett mindre omfång i ett högre register. Det slog mig att många av de sånger som sjungs på förskolor idag har texter som jag upplever är föråldrade och tonarter som inte är anpassade efter barnen.

Jag inspirerades av barnens samtal och lek och började skriva barnmusik. Medveten om min upptäckt gällande barns höga röstläge anpassade jag sångerna så att tonarten passade barnen, vilket alltså gav ett obekvämare läge för pedagogerna, inklusive mig själv. Figurerna som sångerna handlar om är djur, som namngavs av barnen.

Under en period fanns en pojke med diagnosen ADHD som tog sig i att han slog och var hotfull mot de andra barnen. Vi ville jobba pedagogiskt med att lära barnen att säga nej, och även få pojken i fråga att förstå vad ett nej betyder. Då detta redan var ett slitet ord valde vi att introducera ordet "stopp" istället, ihop med en handrörelse. Utifrån detta skrevs en av sångerna som beskriver en typisk händelse som kunde ske i barngruppen. Den heter Stopp-sången och har en häst och en ko som huvudpersoner. Sången har gett mycket diskussionsunderlag för barnen på förskolan. Jag har arbetat med samma karaktärer i detta projekt.

På Kungl. Musikhögskolan läste jag kursen "barnmetodik" och fick ord på det jag tänkt under min tid på förskolan. Här väcktes min idé om att skriva fler sånger i bra tonarter med lätta ackompanjemang som kan användas i förskoleverksamhet. Mitt arbete under denna termin har handlat om att fördjupa mina kunskaper om barnrösten och att skriva fler sånger. Detta ville jag göra av två anledningar. Dels för att det är otroligt viktigt att barn får möta musik i så tidig

ålder som möjligt på ett rösthygieniskt sätt och med pedagoger som förstår hur mycket musiken ger. Och dels för att det är fantastiskt roligt att skriva musik för barn och att arbeta med barn och musik.

1.1.1 Ämnets bakgrund

Med hjälp av den litteratur jag valt ut själv att läsa i detta arbete har jag fått mer kött på benen gällande barns röster och barns allmänna sångutveckling. I Gunnel Fagius (redaktör) eget kapitel tar hon upp under rubriken ”Hitta Sångtonen” precis det jag vill komma åt i mitt projekt. ”Om den sjungande rösten ligger i ett läge som är under det som ett barn kan tonbilda i (fonera = få stämbanden att vibrera och bilda en ton), blir det svårt att härma. I ett mycket högt läge kan det också vara ovant och svårt.” (G. Fagius; Barn och sång 2007 s. 117)

I en av faktatexterna riktade till pedagoger skriver jag: ”I dagens mediasamhälle stöter barn på musik dagligen. Melodifestivalen och alla talangtävlingar i all ära, men förskolan har ett ansvar att föra vidare vis- och barnsångstraditionen.”

Här vill jag slå ett slag för mer musikutbildning på förskollärlinjen. Som det ser ut nu har förskollärare alldeles för lite musikundervisning under utbildningsåren, med detta följer musikaliskt osäkra pedagoger som inte vågar ta ton tillsammans med barnen. Att som pedagog inte besitta känslan av kompetens på området musik leder till verksamhet utan musikalisk stimulans för barnen. Professor Welch som forskar inom barns musikaliska utveckling säger i sitt kapitel i Fagius bok Barn och sång ”Antalet socialt uppkomna ”sångmisslyckanden” i våra samhällen skulle nog minska radikalt om det fanns en större medvetenhet om hur sångförmågan utvecklas, hur barn vid samma ålder kan befinna sig i olika utvecklingsfaser (vilket betraktas som normalt vid andra former av kulturpåverkat beteende, såsom läsning) och hur lämpliga sångaktiviteter bäst tar hänsyn till olika utvecklingsfaser.” (G. F. Welch; Barn och sång 2007 s. 56)

1.2 Syfte

Syftet med detta arbete var att i förlängningen av arbetet med att skriva barnmusik och faktatexter riktade till pedagoger, sprida kunskap om barnrösten och inspirera pedagoger att musicera med barn på förskolan. Syftet var även att inspirera barn med texter som får dem att tänka till och fundera över olika situationer som de själva möter dagligen på förskolan och i hemmet. Meningen är att jag till slut ska ha gjort en bok, full av barnsånger och roliga informativa texter till pedagoger, cd-skiva med sångerna inspelade både i karaeokeversioner och med sång som självklart ska sjungas av ett barn, samt enkla spelinstruktioner till pedagoger, för gitarr, piano och ukulele. Att sedan genom dessa erfarenheter kunna dela med mig till kollegor om hur man kan gå till väga för att skriva musik för barn i förskoleålder är naturligtvis ett av de viktigaste syften med detta arbete.

2 Metod

Den litteratur som jag fördjupat mig i under hösten är "Barn och sång" av Gunnel Fagius, "Rösten" av Per Lindblad samt andra texter som rör barnrösten och musik för, av och med barn. Detta har gett en grund för vad som formats till faktatexter riktade till de pedagoger som läser materialet om barnrösten, dess begränsningar och möjligheter. Texterna är lättförståeliga och informativa med viktiga fakta om barn och musik. Dels om själva sångrösten, och dels om barn och musik i allmänhet.

Jag satt med gitarr eller piano då jag skrev sånger. Här använde jag mig av ovan nämnda ramar; enkla ackord, roliga texter, rätt tonart för barnrösten. Granskningen av en färdig sång gjordes i viss mån av barn, då jag provade ett par av dem, sjöng sången för och med dem de gånger jag vikarierat på förskola under hösten. Texterna i sångerna är baserade på erfarenheter från mitt arbete på förskolan – barnens perspektiv på tillvaron, deras tankar, lekar, åsikter och framför allt sångglädje! Jag har också tagit hänsyn till genusvetenskapliga perspektiv under textskrivandet. Under arbetet förde jag loggbok där jag samlade tankar och idéer samt motgångar och framgångar. Dessutom använde jag mig av ljudinspelaren på min telefon, för att samla idéer och melodier.

Under en period kändes skrivandet tungt. Saker runt om i livet tog vändningar som inte var till min fördel. Under en handledning fick jag tipset att använda mig av de ledsna känslor som fanns hos mig då - barn behöver också använda sig av hela sitt känslspektra när de sjunger. Jag upptäckte att det fungerar bra, och att sången som jag skrev då fick en helt annan karaktär än de andra, vilket ger en bredd till repertoaren som är bra. Detta stötte jag senare på i boken "Spela fritt" (S. Nachmanovitch; Spela fritt; 2004 s. 154) Under denna period lärde jag mig också vikten av att fortsätta jobba trots att inspirationen inte infunnit sig. Alla låtskrivare har sina egna metoder för att komponera ett stycke, och för mig verkar metoden som innebär att sitta ett visst antal timmar med skrivandet fungera bäst. I boken "Musikliv" skriver författaren om att en del musiker litar på att inspirationen ska komma, andra går till kontoret varje dag mellan klockan 9 och 17. (L. Lilliestam; Musikliv- vad människor gör med musik och musik med människor; 2006 s. 87) Detta upplevde jag i slutet av terminen då jag lärt mig att skriva på trots känslotillstånd och inspirationsnivå, var ett mycket effektivt sätt för mig att tänka kring min kreativa process.

2.1 Tidsplan

Jag kom i gång med den första sången redan andra veckan under kursen. Detta gjorde att jag släppte på tyglarna. Efter en period av stiltje kom arbetet igång igen, och jag färdigställde sången. Arbetet har inte legat i fas med tidsplanen. Däremot stämde ändå resultatet överens med de mål jag satte upp.

2.2 Dokumentation

Dokumentationen i det här projektet har bestått av anteckningar och ljudmemon samt texter till sångerna, ackord, ”notkladdar” och idéskisser. Den har även innefattat röstinspelningar och ackordsrundor på ljudmemo på telefonen. Dessutom har skisser på karaktärerna skickats fram och tillbaka mellan mig och illustratören.

2.3 Riskanalys

Riskerna med det här arbetet var bland annat att jag inte skulle finna inspiration då jag skulle skriva. Jag upplevde att utan den dagliga kontakten med barn kom text och musik inte lika naturligt för mig. Det fanns också en risk att kvaliteten skulle brista då jag arbetade under tidspress. För att förebygga detta hade jag förberett mig på att skriva även då inspirationen inte infunnit sig, och kanske “tvinga fram” någonting som sedan kanske måste slopas, men som i bästa fall ändå givit något av värde, en textrad, en ackordsrunda eller en melodislinga.

3 Resultat

Detta arbete resulterade i fyra barnsånger med enkla ackord, åtminstone i tre av fallen. Det blev också texter där karaktärerna Rut och Spin-Erik figurerar och är med om saker som ett barn lätt kan relatera till, men som också får barnet att fundera över olika frågor som rör dess vardag. Till tre av sångerna finns illustrationer som tydligt visar vad som händer i sången. Sångerna är nedtecknade i Sibelius. De metoder jag använde mig av har fungerat. Den mest effektiva och givande metoden har varit en som tillkommit under arbetets gång. Denna metod går ut på att fortsätta arbeta även om inspirationen tryter. Anledningen till att jag kom över metoden var att det under en period var tungt i skrivandeprocessen, (vilket berodde på att livet utanför detta arbete inte flöt på ett tillfredställande sätt). Jag tog hjälp av min handledare för att komma vidare och hon rekommenderade att skriva sånger utifrån de känslor som fanns just i den stunden. Istället för att invänta inspiration och glädje, vilket jag alltid gjort tidigare när jag skrivit barnmusik, var jag nu tvungen att skriva oavsett humör. Detta sätt att arbeta ledde vidare till en metod, vilken utkristalliserades under de veckor som jag följde min handledares råd.

4 Diskussion

Jag har lärt mig att det är viktigt att fortsätta arbeta även när idéerna och inspirationen inte infinner sig naturligt. Detta har varit en viktig insikt, som ger mig mycket frihet i mitt framtida arbete med låtskrivande. Jag har genom att sjunga sångerna ihop med barn fått klart för mig att deras omfång ofta är mindre än jag har räknat med. Mitt huvudfokus har legat vid att inte låta melodierna klinga för lågt, i och med det har jag inte tagit lika mycket hänsyn till hur höga de blev i tonhöjd - vilket visade sig vara ett lika stort problem som för låga toner i sångerna. De ramar som jag gav mig själv vad det gäller ackord (att de ska vara enkla och inte för många) har till viss del varit svåra att hålla sig innanför. I en av sångerna är ackorden både för svåra och för många att spela på till exempel gitarr om man är nybörjare på instrumentet. Gällande detta har jag funderat på om man skulle kunna ha två versioner av sångerna, dels den enklare modellen med få ackord, men också en version med fler och svårare ackord, kanske också i en annan tonart. Om jag skulle göra om det här arbetet skulle jag definitivt ta med mig min nya erfarenhet vad det gäller att fortsätta skriva trots brist på lust och inspiration. Jag skulle se till att arbeta mer disciplinerat och fokuserat. Jag skulle också se till att inte skriva sångerna riktigt så omfångsrika och höga. Arbetet har uppnått sitt syfte. De fyra sånger jag hade satt upp som mål att ha färdigställda är nu klara. Jag är nöjd med att jag inte satte upp för höga mål. Från tidigare projektarbete hade jag med mig kunskap om att det är lätt att bli övermodig i början på terminen - detta var användbart.

I framtiden ska detta projekt leda till en sångbok med roliga barnsånger. I boken ska finnas information om hur barn fungerar röstmässigt och generellt kring musik. En cd-skiva med alla sånger inspelade, både med och utan sångröst till ska finnas med, så att det enkelt går att lära sig sångerna utan att kunna läsa noter. Det ska finnas enkla beskrivningar för hur man som pedagog eller förälder kan ackompanjera till sångerna.

Referenser

Litteratur:

Fagius G. (red.) (2007) "*Barn och sång – om rösten sångerna och vägen dit*"

Lindblad P. (1992) "*Rösten*" Studentlitteratur

Lilliestam, L. (2009). *Musikliv: vad människor gör med musik - och musik med människor*. (2. rev. uppl.) Göteborg: Ejeby.

Nachmanovitch, S. (2004). *Spela fritt: improvisation i liv och konst*. ([Ny utg.]). Göteborg: Ejeby.

Åberg, S. (2010) *Spegling. Vana, minne och analogiskt tänkande*. Stockholm: Dialoger

Bilaga 1

Tidsplan:

- v. 37 Litteratur. Börja läsa.
- v. 38 Påbörja skrivandet av barnsånger. Loggbok.
- v. 39 Färdigställ en sång. Litteraturseminarium 1. Egenvald litteratur, redovisning.
- v. 40 Påbörja ny sång. Grupphandledning 3 uppföljning och genomgång av pågående projekt.
- v. 41 Testa sångerna på förskola, färdigställ sång nr. 2
- v.42 skicka texter till illustratör, på de två första sångerna, läs. Grupphandledning 4
- v. 43 färdig med båda böckerna, samt ev uppsats, påbörja ny sång. Litteraturseminarium 2
- v. 44 färdigställ nya sången, kolla av logganteckningar, gör första sammanställning.
- v. 45 börja skriv ned i sibelius 3 sånger. Utkast 1 av slutrapport klar Grupphandledning 5
- v. 46 påbörja sång 4 samt skicka text till sång 3 till illustratör.
- v. 47 utkast 2 av slutrapport klar, maila alla i gruppen. Grupphandledning 6
- v. 48 färdigställ sång 4, skicka text till illustratör
- v. 49 Redovisningar börjar. Sammanställ sånger med illustrationer
- v. 50 Redovisningar
- v. 51 Keynote-presentation. Förbered redovisning

